

Nr 79.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1935 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 5 april 1935 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 229, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin; samt
- 2) lag angående tillägg till 30 § lagen den 8 november 1912 (nr 289) om rätt till jakt.

Förslagen äro av följande lydelse:

»Förslag

till

Lag

om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Förorsakas inom område av riket genom vildkaniner avsevärd skada för jordbruket, trädgårds- eller skogsskötseln, äger Konungen förordna, att under tiden från och med den 1 augusti till och med den 31 mars envar, som äger eller brukar jord inom området, skall, ändå att jakträtten tillkommer annan, vara berättigad att å den jorden samt å därintill belägen jord inom trehundra meter från gränsen bedriva jakt å vildkanin med iller och nät. Sådan jakt må med ägarens eller brukarens medgivande även bedrivas av deras folk, däri inbegripen jämväl den som av ägaren eller brukaren särskilt anställts för jaktens bedrivande. Under jakten dödade vildkaniner må av den jagande tillvaratagas och behållas.

Avtal, innefattande avstående från rätt till jakt enligt första stycket, vare utan verkan.

2 §.

Bedrives jakt enligt 1 § av annan än där avsedd ägare eller brukare, skall, där denne själv icke är tillstädes, medföras intyg från honom att den jagande erhållit medgivande till jakten. Den jagande vare pliktig att vid anfordran av jakträttsinnehavaren eller den, som innehar jorden, ävensom deras folk förete nämnda intyg. Äger jakten rum å kronan, menighet eller allmän inrättning tillhörig jord, åligger den jagande samma skyldighet gentemot förvaltningspersonal vid skogsförvaltningen eller föreståndare och lärare vid statens skogsskolor eller vederbörande kronobetjäning eller särskilt förordnad polisman.

3 §.

Vid jakt enligt 1 § må icke medföras skjutgevär eller hund.

Utan tillstånd av den, som innehar jorden, må sådan jakt icke bedrivas i gård eller trädgård, icke heller under tiden från och med den 1 augusti till dess grödan är avmejad, å åker, som är besädd med säd eller gräs.

4 §.

Bryter någon mot vad i 2 eller 3 § är föreskrivet, böte, där förseelsen icke skall straffas enligt lagen om rätt till jakt, från och med fem till och med etthundra kronor.

5 §.

Förseelse mot denna lag, vilken blott förnärmar enskild persons rätt, må icke åtalas av annan än målsägaren.

Sker intrång i kronans, menighets eller allmän inrättnings rätt, äge förvaltningspersonal vid skogsförvaltningen ävensom föreståndare och lärare vid statens skogsskolor jämte allmän åklagare att föra talan därom.

6 §.

Vad i 17 kap. 11 § rättegångsbalken förordnas om dem, som rättens eller Konungens befallningshavandes bud och ärenden gå, gälle ock om de här ovan i 5 § omförmälda, vid skogsförvaltningen och statens skogsskolor anställda personer i mål, som avses i samma paragraf.

7 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas gäldande, förvandlas de enligt allmän strafflag.

8 §.

Har jakt enligt 1 § bedrivits av där avsedd ägare eller brukare eller deras folk å jord, som innehaves av annan, vare ägaren eller brukaren

skyldig att ersätta skada, som vid jakten förorsakats å mark, hägnad eller annan egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935 och skall äga tillämpning jämväl i fråga om rätt till jakt å vildkanin för ägare eller brukare av jord, varå jakträtten tillkommer annan enligt avtal träffat före nämnda dag.»

»Förslag

till

Lag

angående tillägg till 30 § lagen den 8 november 1912 (nr 289) om rätt till jakt.

Härigenom förordnas, att till 30 § lagen den 8 november 1912 om rätt till jakt skall fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

Om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935.»

Beträffande de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till de vid propositionen fogade protokollen.

Med anledning av propositionen hava inom riksdagen väckts följande till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I:333 av herr *Swartling m. fl.* och II:603 av herr *Liedberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen ville besluta i enlighet med vad i motionerna anförts. Motionärerna hava anført, bland annat, att 1 och 2 §§ i förslaget till lag om rätt till jakt å vildkanin lämpligen syntes böra erhålla följande ändrade lydelse:

§ 1.

Förorsakas inom område av riket genom vildkaniner avsevärd skada för jordbruket, trädgårds- eller skogsskötseln, äger Konungen förordna, att under tiden från och med den 1 augusti till och med den 31 mars därtill lämpliga personer skola, ändå att jakträtten tillkommer annan, av

Kungl. Maj:ts befallningshavande bliva berättigade att å området bedriva jakt å vildkanin med iller och nät. Under jakten dödade vildkaniner må av den jagande tillvaratagas och behållas.

Avtal, innefattande avstående från rätt till jakt enligt första stycket, vare utan verkan.

§ 2.

Bedrives jakt enligt § 1, skall medföras intyg att den jagande erhållit Kungl. Maj:ts befallningshavandes förordnande. Samtidigt med utfärdandet av sådant förordnande meddelas jakträttsinnehavaren om, att dylikt förordnande utfärdats för personen i fråga. Den jagande — — —.

Därjämte hava före propositionens avlåtande inom riksdagen väckts två till utskottet hänvisade, likalydande motioner, nämligen I:108 av herr *Ehrnberg m. fl.*, och II:230 av herr *Liedberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen ville besluta

dels att hos Kungl. Maj:t begära, att skyndsamt utredning verkställas om lämpligaste sättet att effektivt bekämpa vildkaninen;

dels att 10,000 kronor ställas till förfogande, att användas till med utredningar och eventuella försöks anställande förenade kostnader.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, hänvisas till motionerna.

Sedan under år 1934 till jordbruksdepartementet inkommit framställningar om bekämpande av vildkaninen från fem jordbrukare i Halmstads socken av Malmöhus län, sextiosex arrendatorer under Knutstorps gods i Kågeröds, Konga och Torrlösa socknar av samma län ävensom riksförbundet landsbygdens folk samt länsstyrelsen och domänstyrelsen efter remiss avgivit yttranden över först omförmälda framställning, har inom jordbruksdepartementet utarbetats en *promemoria* med förslag till lagstiftning i ämnet.

Promemorian har utmynnat i ett förslag till lag angående tillägg till 10 § lagen den 8 november 1912 (nr 289) om rätt till jakt. Enligt detta lagförslag skulle det tillkomma envar jordägare och hans folk att å honom tillhörigt område, oavsett om jakträtten där tillkomme annan, företaga jakt å vildkanin med iller och nät. Jakten skulle få utsträckas in på angränsande mark inom femhundra meter från gränsen. Samma rätt, som sålunda tillförsäkrats jordägaren och hans folk, skulle ock tillkomma brukare av annans jord ävensom hans folk å den upplättna jorden jämte angränsande mark. Hade vid upplåtelse av jakträtt eller av jord till brukande förbehåll gjorts, stridande mot dessa stadganden, skulle detsamma vara utan verkan. Vid jakten finge icke medföras skjutgevär eller hund. Under jakten dödade vildkaniner skulle av den jagande få tillvaratagas och behållas.

Den sålunda ifrågasatta lagändringen har i promemorian föreslagits böra vinna tillämpning även med avseende å redan träffade arrendavtal eller andra jordupplåtelseavtal, vid vilka jakträtten å det upplättna

området undantagits, ävensom å redan i kraft varande jakträttsupplåtelser. Såsom motiv härför har framhållits, att därest så ej skedde, bestämmelserna komme att i stor utsträckning under lång tid framåt sakna betydelse. Den avsedda verkan av lagändringen skulle härigenom förryckas, då av utredningen framginge, att ett skyndsamt ingripande vore av behovet påkallat. Ikraftträdandet av de nya bestämmelserna har föreslagits till den 1 juli 1935.

Över promemorian hava *yttranden* avgivits av lantbruksstyrelsen, domänstyrelsen, länsstyrelserna i Jönköpings, Gotlands, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län samt svenska jägareförbundet, skånska jägaresällskapet och Skånes jägareförening. Samtliga länsstyrelser med undantag av länsstyrelsen i Malmöhus län hava vid sina utlåtanden fogat yttranden från hushållningssällskapens i länen förvaltningsutskott. Vid jägareförbundets utlåtande hava fogats yttranden från skånska jägaresällskapet, Gotlands skarpskytte- och jägargille samt Jönköpings läns, Blekinge läns, Älvsborgs läns norra, södra Älvsborgs läns och Västmanlands läns jaktvårdsföreningar.

Departementschefen har anfört i huvudsak följande:

»Av de i ärendet inkomna framställningarna och yttrandena framgår otvetydigt behovet av att åtgärder vidtagas i syfte att nedbringa vildkaninstammen i vissa delar av landet. Så gott som samtliga hörda myndigheter och korporationer hava lämnat sin tillstyrkan härtill. Beträffande åtgärdernas beskaffenhet hava meningarna däremot varit delade. I ett stort antal yttranden har föreslagits utbetalande av skottpenningar för dödade kaniner. Därjämte har i några yttranden förordats fridlysning inom de av vildkaniner hemsökta trakterna av rovdjur såsom rävar, mård och iller. Vid sidan härav har även ifrågasatts — till förhindrande av vildkaninernas vidare utbredning — förbud mot utplantering av vildkanin. De nu nämnda förslagen synas dock icke vara av beskaffenhet att böra i detta sammanhang upptagas till behandling. Det slutliga ställningstagandet till desamma torde få tillsvidare anstå i avvaktan på resultatet av pågående utredning rörande omarbetning av gällande jaktlagstiftning i allmänhet. Särskilt torde frågorna om skottpenningar för vildkanin samt om fridlysning av vissa rovdjur äga ett sådant samband med andra jaktvårdsfrågor, att de icke lämpligen böra avgöras för sig.

För egen del håller jag före, att i nuvarande läge lämpligaste sättet för ernående av en förbättring i de otillfredsställande förhållandena är, att ett frigivande av jakten å vildkanin sker i huvudsaklig överensstämmelse med vad i promemorian i detta hänseende föreslagits. Jag förordar alltså, att envar medges rätt att — under den förutsättning och med de inskränkningar, vartill jag senare återkommer — å jord, som av honom äges eller brukas, ävensom å viss angränsande jord företaga jakt å vildkanin med iller och nät, ändock att jakträtten tillkommer annan. Beträffande den närmare motiveringen för att bestämmelser i denna riktning utfärdas ansluter jag mig till vad härutinnan anförts i promemorian. Att begränsa jakträtten i enlighet med det av svenska jägareförbundet framförda, i ett flertal yttranden understödda förslaget, enligt vilket länsstyrelserna skulle förordna vissa personer att inom de av vildkaninerna hemsökta områdena driva kaninjakt och jakten sålunda i viss utsträckning skulle ställas under offentlig kontroll, synes mig icke lämpligt.

Denna anordning torde vara alltför tungrodd och komplicerad samt torde icke lämna de av kaninerna hemsökta samma möjligheter att skydda sig mot skadedjuren som enligt promemorians förslag beredas dem.

Gentemot det av mig förordade förslaget hava i flera yttranden ur jaktvårdssynpunkt rests starka betänkligheter. Häremot torde böra framhållas jordbrukets samt trädgårds- och skogsskötselns berättigade intresse av att erhålla skydd mot kaninernas skadegörelse. Att skadan för nyssnämnda näringar är av betydligt svårare art än den, som genom frigivning av kaninjakten skulle drabba jakträttsinnehavarna och jaktvården, ligger i öppen dag. Den i samband med tillkomsten av nu gällande jaktlag uttalade uppfattningen, att jaktvården äger sitt berättigande endast i den mån den är förenlig med andra viktigare näringar, torde alltså äga sin giltighet. Det torde också kunna ifrågasättas om icke de ur jaktvårdssynpunkt framförda farhågorna mot förslaget äro i avsevärd grad överdrivna.

Emellertid är jag fullt ense med myndigheter och jaktvårdsföreningar därutinnan, att man vid bestämmelsernas genomförande icke bör gå längre än som är oundgängligen nödvändigt. Ur denna synpunkt synes det riktigt, att tillämpningsområdet för den nya lagstiftningen, på sätt i flera yttranden ifrågasatts, begränsas. Bestämmelserna torde sålunda endast böra gälla inom områden, där vildkaninerna förorsaka avsevärd skada för jordbruket, trädgårds- eller skogsskötseln.

De områden, som för närvarande berörts av kaninernas skadegörelse, äro av förhållandevis ringa omfattning och äro samtliga belägna i de två sydligaste länen och i Gotlands län. På grund av de klimatiska förhållandena torde icke befaras, att vildkaninerna skola vinna någon större utbredning i mellersta eller norra delarna av riket. För närvarande skulle alltså erfordras tillämpning av bestämmelserna allenast inom Malmöhus, Kristianstads och Gotlands län. Det torde emellertid icke vara ändamålsenligt att genom lagstiftning en gång för alla begränsa bestämmelsernas giltighetsområde till vissa landsdelar. Lämpligast torde vara att lägga i Kungl. Maj:ts hand att efter omständigheterna genom särskilda beslut fastställa de områden, varest lagstiftningen skall äga tillämpning.

I promemorian hava de ifrågasatta bestämmelserna föreslagits skola upptagas såsom ett andra stycke till 10 § jaktlagen. Med hänsyn till att desammas tillämpning, såsom jag nyss anförde, torde böra göras beroende av särskilda beslut av Kungl. Maj:t synes emellertid riktigtast att upptaga dem i en särskild lag.»

I överensstämmelse med de av departementschefen angivna grunderna hava inom jordbruksdepartementet utarbetats *förslag till lag om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin* samt till lag angående tillägg till 30 § i lagen den 8 november 1912 (nr 289) om rätt till jakt.

I nyssnämnda lagförslag har den i promemorian föreslagna särskilda rätten att jaga vildkanin begränsats att gälla dels endast tiden från och med den 1 augusti till och med den 31 mars, dels ock beträffande ägarens eller brukarens jord angränsande mark området inom 300 meter från gränsen i stället för 500 meter från gränsen såsom i promemorian förutsatts. Annan jagande än ägaren eller brukaren har ålagts att medföra intyg från denne om medgivande till jakten. Vidare har, bland annat, införts förbud mot jakt i gård eller trädgård eller å åker med växande gröda. Förslaget till lag om tillägg till 30 § jaktlagen innehåller blott en erinran om

att angående rätt till jakt å vildkanin särskilda föreskrifter i vissa avseenden gälla.

Lagförslagen hava remitterats till *lagrådet* för yttrande.

Inom *lagrådet* har någon meningsskiljaktighet rörande behovet av en lagstiftning i förevarande syfte icke yppats. Angående sättet för frågans lösning hava däremot meningarna varit delade. En ledamot har ansett, att lagstiftningen i stort sett borde följa de synpunkter, som kommit till uttryck i svenska jägareförbundets yttrande, och rätten till jakt å vildkanin alltså göras beroende av länsstyrelsens prövning i varje särskilt fall. De anmärkningar av saklig innebörd, vilka i övrigt från de särskilda lagrådsledamöternas sida framkommit, rikta sig närmast mot den föreslagna bestämmelsen att rätt till jakt, varom här är fråga, skulle få bedrivas icke blott å den ägda eller brukade jorden utan även å angränsande område inom 300 meter från gränsen. Två ledamöter hava till skydd för obehörigt intrång å sådant område ifrågasatt ett stadgande, att för jakt å angränsande jord skulle fordras tillstånd av länsstyrelsen. För att underlätta kontrollen å jakt, som företages å nu ifrågavarande område, har inom *lagrådet* jämväl föreslagits ett stadgande om skyldighet att angående dylik jakt varje gång förut göra anmälan hos jakträttsinnehavaren eller markens ägare eller brukare. Slutligen hava inom *lagrådet* förordats vissa förtydliganden och jämkningar i lagtexten.

De riksdagen genom *propositionen* förelagda lagförslagen överensstämna med allenast smärre jämkningar med de till *lagrådet* remitterade.

Motionerna I: 333 och II: 603 åsyfta sådan ändring i lagtexten, att den föreslagna särskilda jakträtten skulle tillkomma allenast av Kungl. Maj:ts befallningshavande utsedda lämpliga personer.

I *motionerna I: 108 och II: 230* begäres skyndsamt utredning om lämpligaste sättet att effektivt bekämpa vildkaninen samt anvisande av 10,000 kronor för detta ändamål.

Utskottet anser, i likhet med såväl departementschefen och *lagrådet* som motionärerna, att vildkaninerna, vilka inom vissa delar av Skåne och Gotland förorsaka högst betydande skador för jordbruk och skogsskötsel, böra bekämpas på lämpligt och effektivt sätt. I detta syfte föreslås i *propositionen* en utsträckning av rätten att jaga vildkanin. De framställningar i ämnet, som från enskilt håll inkommit till jordbruksdepartementet, giva vid handen, att ägare och brukare av jord, utsatt för härjningar av vildkaniner, kunna sakna möjlighet att värja sig mot skadegörelsen på den grund, att jakträtten på fastigheten eller angränsande marker, där kaninerna hava sina boplatser, tillkommer annan. Med det framlagda förslaget till lag om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin avses att råda bot på nyssnämnda missförhållande genom att tillerkänna ägare och brukare av fastighet jämte deras folk rätt att jaga vildkanin å fastigheten och därintill belägen mark inom 300 meter från gränsen, ändå att jakträtten tillkommer annan. Denna särskilda rätt att jaga vildkanin skulle endast gälla för områden, vilka enligt förordnande av

Utskottet.

Kungl. Maj:t äro att betrakta som utsatta för avsevärd skada genom vildkaniner. Rätten skulle vidare vara inskränkt i olika avseenden. Sålunda skulle jakten icke få bedrivas på annat sätt än med iller och nät.

Enligt utskottets åsikt kunna berättigade invändningar ur jaktvårds-synpunkt icke göras mot att rätten till jakt å vildkanin utsträckes i nu angiven omfattning. Olägenheterna för jaktvården måste anses vida mindre betydelsefulla än jordbrukets och skogsskötselns intresse av skydd mot detta skadedjur.

Emellertid har i motionerna mot Kungl. Maj:ts förslag riktats en anmärkning av annan art, nämligen att förslaget icke skulle vara effektivt. I motionerna I:108 och II:230 anföres, att en utvidgning av rätten till jakt å vildkanin icke vore tillräcklig utan att även andra metoder än de jaktliga behövde anlitas. I motionerna I:333 och II:603 göres gällande, att resultatet av kaninfångst med iller och nät sjönke i den mån ett större antal fångare utan kontroll uppträdde på samma terräng. Om kaninerna alltför ofta oroades i sina bon, sökte de sig nämligen därifrån till platser, oåtkomliga för ifrågavarande fångst. I sistnämnda motioner har därför förordats ett organiserat utrotningskrig mot vildkaninerna, be drivet av vissa av länsstyrelsen utsedda personer.

Utskottet kan icke undgå att finna motionärernas synpunkter vara värda beaktande. Såväl inom lagrådet som bland de myndigheter och korporationer, vilka tidigare hörts i ärendet, hava meningarna varit delade om vilka åtgärder som lämpligen borde vidtagas till motverkande av vildkaninernas skadegörelse. Från olika håll har föreslagits dels utbetalande av skottpenningar för dödade kaniner, dels ock användande av den s. k. biologiska metoden, innebärande fridlysning av kaninernas naturliga fiender, framför allt räven, varjämte förbud mot utplantering av vildkanin förordats. Departementschefen har ansett det slutliga ställningstagandet till dessa förslag böra anstå i avvaktan på resultatet av pågående utredning rörande omarbetning av gällande jaktlagstiftning i allmänhet. Utskottet finner det naturligast att låta den pågående jaktlagstiftningsutredningen till behandling upptaga hela frågan om lämpligaste sättet att effektivt bekämpa vildkanin. Därvid böra — förutom de av departementschefen berörda förslagen — även motionärernas uppslag vinna prövning. Utredningen skulle sålunda beakta tanken att igångsätta en organiserad jakt på vildkanin, bedriven av särskilt utsedda personer, vilka icke skulle vara bundna vid iakttagande av fastighetsgränser och som skulle kunna växla om med olika jaktmetoder. Därjämte borde utredningen överväga, huruvida vid sidan av de jaktliga även andra metoder behövde anlitas. Särskild anslagsanvisning för ändamålet finner utskottet icke erforderlig. Resultatet av utredningsarbetet bör underställas 1936 års riksdag.

Emellertid lära åtgärder till motverkande av vildkaninernas skadegörelse vara påkallade av ett så trängande behov, att något måste göras,

innan utredningen om rätta sättet för bekämpandet blivit slutförd. Utskottet finner det därför lämpligast att, i avbidan på resultatet av nämnda utredning, låta den skadelidande själv göra vad i hans makt står för avvärjande av vidare skada. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet, att riksdagen nu såsom ett provisorium antager det i propositionen framlagda förslaget. Sedan ett års erfarenhet av dettas verkningar vunnits, får riksdagen enligt utskottets förslag pröva, om ytterligare åtgärder eller förändrade bestämmelser erfordras.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

1) att riksdagen må bifalla förevarande proposition; samt

2) att riksdagen i anledning av motionerna I: 108 och II: 230 samt I: 333 och II: 603 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att åt pågående jaktlagstiftningsutredning uppdrages att upptaga till behandling frågan om lämpligaste sättet att effektivt bekämpa vildkaninen.

Stockholm den 23 maj 1935.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, August Nilsson, Carl Eriksson, Gabrielsson, Tjällgren, von Stockenström, Granath** och *Karl Emil Johanson**; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Uddenberg, Olsson* i Rödningberg, *Gustafson* i Kasenberg, *Carlsröm, Liedberg, Peltersson* i Rosta och *Ericsson* i Sörsjön.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Liedberg*.